

Ruigoord

Voormalig eiland in het IJ behorend tot het grondgebied van de banne van Westzanen. Het eiland lag ter hoogte van de Westzaner Overtoom, maar werd na de inpoldering van de IJ-polders (1861-1873) een deel van de huidige gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Het voormalige eiland is nog steeds een verhoogd deel van de Houtrakpolder en wordt nog als zodanig aangeduid.

Het dorp werd gekraakt op 24 juli 1973. Staat bekend als kunstenaarskolonie nabij Amsterdam nadat leegstaande woningen in de jaren zeventig werden ingenomen door kunstenaars. Ruigoord telt een aantal ateliers, in het voormalige kerkgebouw worden culturele activiteiten georganiseerd.

Uit grondonderzoek bleek de plaats al in de 11e eeuw bewoond. In de eeuwen daarna groeide het IJ wegens afkalvend veen bij stormen en waterfloeden. Na verloop van tijd werd het een echt eiland in het Houtrak, 't Ruyghe Oort of Kooijen-eiland genoemd. In de 17e eeuw wordt het eiland overgedragen aan het Hoogheemraadschap Rijnland. In 1835 werd het eerste huis gebouwd. Door ingepolderde Houtrak dat bij de aanleg van het Noordzeekanaal ontstond verloor Ruigoord de status van eiland. Er verrees een dorp voor een honderdtal landarbeiders uit Zeeland en West-Friesland die werkzaam waren in de nieuwe polder. Er kwam een café, en in 1892 werd de RK Sint-Gertrudiskerk gebouwd. De eilanden De Horn en Jan Rebellenwaard maakten tevens deel uit van de polder.

In de twintigste eeuw telde het dorp zo'n tweehonderd inwoners, een schooltje en een bankinstelling, maar geen gasleiding of riolering.

In 1964 besloot Joop den Uyl, de toenmalige Amsterdamse wethouder van Economische Zaken, het gebied de bestemming van haventerrein te geven met een voorkeur voor petrochemische industrie. In 1968 werd het bestemmingsplan aangenomen waarmee Ruigoord van de kaart zou moeten verdwijnen. Grondbezitters werden uitgekocht, bewoners gedwongen te verhuizen, het gebied met zand opgespoten.

Enkele bewoners, waaronder de pastoor, verzetten zich. Eind 1972 ontdekten Amsterdamse kunstenaars de plek kraakten de leegstaande panden. Onder leiding van dichter Hans Plomp en schrijver Gerben Hellinga wisten de kunstenaars op 24 juli 1973 te voorkomen dat Ruigoord ten prooi viel aan de slopershamer. De sloopvergunning werd ingetrokken. Plannen voor petrochemische industrie werden als gevolg van de oliecrisis ingetrokken. Een aantal oorspronkelijke bewoners keerde terug, de daaropvolgende jaren werden gekenmerkt door conflicten tussen de krakers en bewoners maar uiteindelijk ontstond wederzijds respect.

In 1984 veranderde het bestemmingsplan, het gebied werd aangewezen als groenzone. De provincie stak daar een stokje voor. In 1991 volgde de bestemming gemengd industrie- en haventerrein met veel groen. Ruigoord zou wederom moeten verdwijnen. Een langdurige juridische strijd volgde, het dorp Ruigoord werd per 1 januari 1997 bij de gemeente Amsterdam ingelijfd die de oude plannen voor de Afrikahaven nieuw leven in blies. Hierbij speelde een landelijke regeling met betrekking tot vervuild slib een rol. De Afrikahaven kon worden gebruikt als slibdepot, mits het depot uiterlijk in 1998 zou zijn aangelegd.

Ruigoordbewoners procedeerden bij het Europees Gerechtshof in Luxemburg tegen de plannen, niettemin troffen graafmachines voorbereidende werkzaamheden. Actiegroep GroenFront! stichtte op 16 juli 1997 een actiekamp onder de naam Vrijstaat Groenoord. Bomen werden volgetimmerd met boomhutten, tunnels gegraven, ter hoogte van de toegangswegen werden betonnen lock-ons geplaatst, waaraan men zich in geval van ontruiming met een polsband kon vasthaken. Er vonden acties plaats bij betrokkenen die waren aangesteld de aanleg van de haven te realiseren.

Het Havenbedrijf-kantoor werd een dag bezet gehouden. Op 7 oktober kwam een 800 man sterke Mobiele Eenheid in actie om de ongeveer tachtig activisten van het terrein te verjagen. Rond het gebied werd een zes kilometer hekwerk geplaatst om Groenord-sympathisanten de toegang te beletten. De Brand- en Traangaseenheid beschikte over hoogwerkers, shovels, graafmachines en hijskranen. Een tunnel die instortte zorgde voor consternatie; de tunnelslaper kwam met de schrik vrij.

Bedoeling was vrijwel geheel Ruigoord af te breken, en de bewoners elders te herhuisvesten. Toch werd in 2000 besloten de plangrens rond het dorp te verruimen. Ruigoord zou blijven bestaan maar er mocht niet meer worden gewoond. Het dorp werd overgedragen, de haven aangelegd.

Ruigoord is een landelijk middelpunt van veel alternatieve bijeenkomsten, het jaarlijkse Landjuweel, gecoördineerd door Rudolph Stokvis, is daarvan het meest bekende. Vanaf 1981 legde Olivier Jansen bijeenkomsten van Ruigoord op video vast. Luc Sala bezit een omvangrijk tape-archief met opnamen van Ruigoord. Mary Benjamins begon in 2005 met filmen. Ze portretteert kunstenaars. Een serie portretten was te zien in het Amsterdams Historisch Museum.

Juli 2013 werd de veertigste verjaardag van de kunstenaarskolonie gevierd.

From:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=ruigoord>

Last update: **2020/09/07 12:09**